

Шапар, В. Б. (2007). Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор. 640 с.

Штепа, О. С. (2006). Психологічні особливості формування та актуалізації особистісної зрілості. *Практична психологія та соціальна робота*. № 5. С. 24–31.

REFERENCES

Doshkilna osvita: slovnyk-dovidnyk (2010) / upor. K. L. Krutii, O. O. Funtikova. Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD. 324 s. [in Ukrainian].

Domina, H. A. (2006). Psykholohichni osoblyvosti formuvannia ta aktyvizatsii osobystisnoi zrilosti. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*. № 5. S. 24–31 [in Ukrainian].

Zavhorodnia, O. V. (2010). Osobystist: shliakhy dosiahnennia zrilosti. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*. №12. S. 11–17. [in Ukrainian].

Zavhorodnia, O.V. (2010). Osobystist: shliakhy dosiahnennia zrilosti. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*. №12. S. 11–17. [in Ukrainian].

Ivchenko, A. O. (2006). Tlumachnyi slovnyk ukraïnskoi movy. Kharkiv: Folio. 540 s. [in Ukrainian].

Radul, V. V. (1998). Stanovlennia sotsialnoi zrilosti

molodoho vchytelia (teoriia i praktyka): dys. ... d-ra ped. nauk. 429 s. [in Ukrainian].

Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi oriiantatsii uchniv / Ukladachi: V. V. Syniavskiy, O. V. Melnyk. K.: Meharp-rynt, 2007. 119 s. [in Ukrainian].

Tytarenko, T., Panok, V., Chepelieva, N. (2001). Rannia molodist: problemy smysloutvorennya, podalshe profesiine y zhyttieve samovyznachennia. *Osnovy praktychnoi psykholohii*. 2-e. vyd. Kyiv: Lybid. 150 s. [in Ukrainian].

Khmurynska, T. O. (2011). Komponentno-strukturnyi analiz sotsialnoi zrilosti u studentiv – maibutnikh sotsialnykh pedahohiv. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Seriia «Pedahohika. Sotsialna robota»* / [redkol.: I. V. Kozubovska (hol. red.) ta in.]. Uzhhorod: Vydavnytstvo UzhNU «Hoverla». Vyp. 21. S. 205–207. [in Ukrainian].

Shapar, V. B. (2007). Suchasnyi tлумачnyi psykholohichni slovnyk. Kharkiv: Prapor. 640 s. [in Ukrainian].

Shtepa, O. S. (2006). Psykholohichni osoblyvosti formuvannia ta aktualizatsii osobystisnoi zrilosti. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*. № 5. S. 24–31 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 02.03.2024

УДК [378.015.31:17.022.1]:373.011.3-051
DOI: 10.37026/2520-6427-2024-117-1-64-69

Марина ШЕДРИНА,
методист, викладач педагогіки
та фахових методик
ВСП «Сарненський педагогічний
фаховий коледж
Рівненського державного
гуманітарного університету»,
м. Сарни, Україна
ORCID: 0009-0009-3493-6986
e-mail: maryna20@ukr.net

ДУХОВНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ІНТЕГРАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Анотація. У статті аналізується сучасна освітня ситуація, що характеризується динамізмом змін, зростанням інформаційних потоків та потребою у формуванні особистості з чіткими ціннісними орієнтирами. Виокремлюються ключові духовні цінності (людяність, відповідальність, справедливість, чесність, патріотизм, повага до інших культур та традицій), що мають бути притаманні педагогу-організатору. Досліджується вплив духовності на професійний розвиток педагога-організатора: формування особистісного світогляду, гуманістичної спрямованості, емпатичних здібностей, здатності до саморозвитку та самовдосконалення. Розглядаються інструменти, необхідні для

інтеграції духовних цінностей в освітній процес: виховні години, тренінги, семінари, волонтерські проекти, духовна література та мистецтво. У статті наголошується на ролі духовних цінностей та патріотизму в забезпеченні духовної безпеки особистості, особливо в умовах сучасних викликів. Розкривається значення міжкультурної освіти та громадянського виховання як факторів формування толерантної, відповідальної та активної особистості. Пропонуються рекомендації педагогам-організаторам щодо використання різноманітних методичних матеріалів та програм із метою підтримки духовності та громадянського виховання в шкільному середовищі.

Ключові слова: духовність, духовна безпека, ціннісні орієнтири, інтеграція, професійний розвиток, міжкультурна освіта, громадянське виховання, патріотизм.

Maryna SHCHEDRINA,
Methodologist, Teacher of Pedagogy
and Professional Methodologies
of the Separate Structural Unit
«Sarny Professional Teachers' Training College
of Rivne State University of Humanities»,
Sarny, Ukraine
ORCID: 0009-0009-3493-6986
e-mail: maryna20@ukr.net

SPIRITUALITY AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER OF EXTRA-CURRICULAR ACTIVITIES IN GENERAL SECONDARY EDUCATION ESTABLISHMENT: INTEGRATION OF VALUES INTO THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. *The article analyzes modern educational situation, characterized by dynamic changes, growth of information flows, and the need to shape individuals with clear value orientations. It determines the key spiritual values that should be inherent to a teacher of extra-curricular activities, namely, humanity, responsibility, fairness, honesty, patriotism, and respect for other cultures and traditions. The article researches the influence of spirituality on the professional development of a teacher of extra-curricular activities, including the formation of a personal outlook, humanistic orientation, empathic abilities, and the ability for self-development and self-improvement. The tools necessary for integration of spiritual values into the educational process are discussed: educational hours, trainings, seminars, volunteer projects, and the use of spiritual literature and art. It is considered how the integration of values into the educational process contributes to the development of not only teachers of extra-curricular activities but also learners. The article emphasizes the role of spiritual values and patriotism in ensuring the spiritual security of the individual, especially facing modern challenges: National self-identification, ideological factor, value security, religious factor, factor of historical bias, factor of consciousness manipulation, aesthetic and value-oriented factor, factor of informational influence.*

The importance of intercultural education and civil education as factors in shaping a tolerant, responsible, and active personality is revealed. The article describes aspects that a teacher of extra-curricular activities needs to consider when planning educational work in a general secondary education establishment. Recommendations are provided to teachers of extra-curricular activities on using various methodological materials and programs to support spirituality and civil education in the school environment.

Key words: *spirituality, spiritual security, value orientations, integration, professional development, intercultural education, civil education, patriotism.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому середовищі крім фахової підготовки важливим є і розвиток духовності майбутніх педагогів-організаторів. Поеднання професійної компетентності та внутрішніх цінностей визначає їхню здатність до ефективної роботи в сучасному освітньому середовищі, де вимагається не лише передача знань, а й формування в учнів ключових життєвих навичок, критичного мислення та готовності до постійного самовдосконалення. Зважаючи на це, важливо вивчати та розвивати педагогічну майстерність, формувати в майбутніх педагогів ціннісні орієнтації, що сприятимуть їхньому професійному успіху та розвитку освітнього процесу.

Формування духовної безпеки у школярів є не лише ключовим завданням для педагога-організатора, а й важливим елементом забезпечення національної безпеки, оскільки формує міцні фундаменти для майбутнього розвитку суспільства. Тому в сучасному освітньому середовищі акцент на формуванні духовної безпеки є одним із пріоритетів педагогічної діяльності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема духовності була затребуваною ще з античних часів. Видатні педагоги минулого Я.-А. Коменський, Й. Г. Песталоці, А. Дістервег, Г. Сковорода, К. Д. Ушинський, Т. Т. Ващенко, С. Русова, А. Макаренко, В. Сухомлинський підкреслювали, що формування особистості не може зводитися до її освіти та розумового розвитку, а передусім це її духовне виховання (Березюк, 2007). Аналіз наукових та методичних джерел свідчить, що проблемі розвитку духовності завжди приділялася особлива увага (Дж. Майер, Д. Ноумен, П. Саловой) (Березюк, 2007; Маслова, 2014). Не оминули у своїх дослідженнях означене питання і такі дослідники, як В. Алексєєнко, І. Бех, А. Богуш, М. Вишневецький, І. Єрмаков, І. Зайченко, О. Зеліненко, І. Прокопенко, Ж. Юзвак. Однак означена проблема досі залишається однією з найактуальніших у сучасній педагогіці.

Мета статті – окреслити вплив духовності на

професійне становлення майбутнього педагога-організатора; довести вплив інтеграції цінностей в освітній процес на розвиток особистості не лише педагога, а й здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні суспільні виклики, проблема збереження цілісності й державності України, війна, питання консолідації суспільства, реформування системи освіти визначають нагальність підвищення уваги до виховного потенціалу освітнього середовища. Сьогодні виникає потреба допомогти закладам освіти в організації виховного процесу, формуванні базових соціальних цінностей суспільства і малих груп, соціально-значущих якостей особистості, її компетентності й готовності до вияву відповідальної громадянської позиції та патріотизму (Бех, 2018, с. 3).

Специфічною ознакою духовності є сформований у свідомості індивіда на основі духовних потреб, загальнолюдських і національних цінностей комплекс ідеальних уявлень про цінності, що визначають сенс людського буття. Загалом духовність – це велика цінність, спрямована на очищення людської природи, просвітлення її душі, гармонізацію життя людини і природи, дотримання універсальних законів Всесвіту, подолання своєї недосконалості, володіння мистецтвом бути щасливим.

Державні інституції зазвичай не навчають громадян, як бути високодуховними і щасливими. Якщо у людини не розвивати означені вектори, вона обмежується лише економічним розвитком, потребами свого тіла та страхами, поступово втрачає певні моральні якості та здатність відмежовувати добро від зла. Зважаючи на це, розвинені демократичні країни мають екологічні проблеми, кризу інституту сім'ї та шлюбу, проблеми міжособистісних стосунків, призупинення процесу створення краси в музиці та живописі. Суспільство, в основі якого розвиток технологічних інновацій, втрачає моральні орієнтири. Його громадяни не відчувають меж у негативній індивідуальній поведінці. У такому суспільстві різко зростає злочинність, швидко розпадаються сім'ї, люди досить часто нехтують батьківськими обов'язками тощо (Рапаєва, 2018).

Духовні аспекти національної безпеки – це, перше, здатність нації (народу) до збереження та наслідування поколіннями своєї духовної та культурної самобутності. По-друге, це здатність нації (народу) до духовної інтеграції, підтримки єдності та гармонії групових, індивідуальних та соціальних інтересів, подолання ціннісного розколу та посттрансформаційної кризи світосприйняття (Маслова, 2014).

Проблема виховання духовності як основи духовної безпеки стає проблемою загальнопланетарної значущості. Сучасні діти знаходяться в ситуації численних ризиків, спокус, негативних впливів. Науковці виявили низку чинників, що руйнують духовність людини. Цими чинниками є низький рівень ціннісної свідомості населення, що дає можливість маніпулювати свідомістю; руйнування духовного світу людини; життя без віри, духовна самотність; відсутність духовних і моральних ідеалів; негативний вплив масової культури; поширення через ЗМІ та інтернет моралі всездозволеності тощо (Шевченко, 2017).

Як зазначено у Програмі «Нова Українська школа у поступі до цінностей», у вихованні підростаючого покоління та формуванні духовної безпеки української нації доцільно виокремити внутрішні та зовнішні виклики.

Ключовим внутрішнім викликом духовної безпеки нації є національна самоідентифікація, що втілюється у почуттях-цінностях «Я – Українець» – «Ми – Українці». Сутність цих почуттів-цінностей полягає у дієвій причетності особистості до своєї нації, до роду у широкому розумінні цього слова. Особистість має прийняти історичну естафету вищих духовних надбань нації, жити та діяти на їхній основі та примножувати з урахуванням викликів сучасності (Бех, 2018, с.4).

Серед зовнішніх викликів на увагу заслуговують: ідеологічний фактор; ціннісна убезпеченість; релігійний фактор; фактор історичної упередженості; маніпулювання свідомістю; стан навколишнього середовища (екологічний); естетико-ціннісна спрямованість; фактор інформаційного впливу; цінності здоров'язбереження молоді тощо (Бех, 2018, с. 5). Означені виклики вимагають системного підходу до виховання, орієнтованого на формування духовних цінностей та патріотизму.

Духовність визначається системою особистих цінностей, етичних принципів та внутрішнього світогляду. Для майбутнього педагога-організатора це є необхідною складовою професійного становлення. Розуміння власних цінностей допомагає вчителю усвідомлювати свою роль у формуванні особистісного розвитку учнів, що є не менш важливим завданням, ніж передача знань.

Духовність є фундаментом професійного зростання педагога-організатора, що сприяє високому рівню самосвідомості та поглибленню розуміння важливості особистісного розвитку учнів. Основною складовою духовної безпеки є орієнтація на духовно-моральні цінності. Міністерство освіти і науки України пропонує «Ціннісні орієнтири сучасної української школи» з метою створення гармонійного середовища для учнів. Саме на ці основні орієнтири повинен зважати педагог-організатор, плануючи виховну роботу в закладі освіти (Ціннісні орієнтири сучасної української школи, 2019).

Збереження єдності суспільства та вирішення проблем територіальної цілісності вимагають національно-патріотичного виховання, що спрямоване на формування високої національно-патріотичної свідомості та готовності до виконання громадянських обов'язків. Сучасна ситуація в країні доводить, що при належному рівні національно-патріотичної свідомості усіх громадян нашої держави ми могли б не допустити втрати її цілісності.

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження у свідомості та почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України, її народу;
- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- формування готовності громадян до захисту

України, підвищення престижу військової служби, культивування ставлення до солдата як до захисника Батьківщини, героя;

– усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;

– сприяння набуттю молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, вміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватися законів та захищати права людини, соціальні, освітні та культурні чинники формування духовної безпеки України, готовність брати на себе відповідальність, здатність розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;

– культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброті, чесності, бережного ставлення до природи;

– формування поваги до української мови як державної та мови міжнародного спілкування;

– спонукання особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму (Національно-патріотичне виховання: веб-сайт).

Патріотичне виховання в системі освіти повинно мати активний та творчий характер. Патріотичний аспект має спостерігатися у процесі вивчення всіх навчальних дисциплін, під час виховної роботи, інформаційно-пропагандистських та культурно-просвітницьких заходів. У школі це можуть бути: дискусійні клуби, години спілкування, національні свята та традиційні заходи, патріотичні акції та проекти, рольові ігри та театралізовані постановки, участь у волонтерських програмах із метою підтримки ветеранів чи військовослужбовців, організація спортивних заходів та змагань патріотичного змісту. Для планування та успішної організації такої діяльності корисною буде робота за Програмою національного виховання в закладах освіти Рівненщини на 2020–2025 роки.

У Програмі перевага надається ціннісному самовизначенню та національному самоусвідомленню особистості, поверненню до власних витоків, національної виховної традиції, української ідентичності, державницького патріотизму, а також української мови, культури, народних звичаїв як чинників єдності нації, цілісного образу України та складових духовної безпеки кожного українця (Програма національного виховання в закладах освіти Рівненщини на 2020–2025 роки).

Духовна безпека України обумовлена готовністю приймати відповідальність та розв'язувати конфлікти згідно з демократичними принципами. Крім того, це передбачає культивування кращих рис української ментальності – від працелюбності до бережливого ставлення до природи.

Ще одним, не менш важливим аспектом духовної безпеки є міжкультурна освіта, що сприяє формуванню розуміння, толерантності та взаємної поваги між різними культурами та релігіями. Ось деякі аспекти цього взаємозв'язку:

Толерантність і розуміння. Міжкультурна освіта сприяє розумінню та повазі до різних культур і традицій, що допомагає зменшити конфлікти між різними суспільними групами. Це сприяє створенню духовно безпечного середовища, де люди відчувають себе захищеними.

Протидія екстремізму та радикалізації. Ефективна міжкультурна освіта може допомогти запобігти екстремізму та радикалізації, надаючи людям знання про різноманітні культури та стимулюючи критичне мислення стосовно екстремістських ідеологій.

Виховання культурної компетентності. Розвиток культурної компетентності через міжкультурну освіту сприяє формуванню в людей навичок ефективного міжкультурного спілкування та взаєморозуміння. Це може покращити взаємовідносини між різними культурними групами та сприяти зміцненню духовної безпеки.

Матеріали для організації заходів такого спрямування педагоги-організатори можуть знайти в освітній збірці «Всі різні – всі рівні» за авторством Пена Брендера, Кармен Карденас, Хуана де Вінсенте Абада, Руї Гомеза, Марка Тейлора. У частині А подано загальний огляд сучасної ситуації в Європі, що демонструє необхідність запровадження міжкультурної освіти, а в частині Б – toolbox, тобто добірка методів та вправ, котрі можна використовувати з метою міжкультурної освіти молоді (Брендер, Карденас, Абад, Гомез, Тейлор, 2016, с. 8–9).

Ще один очевидний взаємозв'язок існує між духовною безпекою і громадянським вихованням, згідно з яким:

– виховання є складником духовної безпеки: громадянське виховання сприяє формуванню певних цінностей і підходів до життя, що можуть бути важливими для забезпечення духовної безпеки. Наприклад, виховання толерантності та взаєморозуміння може зменшити конфлікти між різними культурними групами та сприяти загальному відчуттю безпеки в суспільстві;

– духовна безпека є передумовою громадянського виховання, адже якщо люди почуваються духовно захищеними, вони зазвичай більш відкриті до взаємодії та сприйняття нової інформації. Це може полегшити процес громадянського виховання, оскільки спостерігається усвідомлення своїх прав і обов'язків.

Для майбутніх педагогів-організаторів корисним буде друге видання практичного путівника для освітян «Наскрізнi компетентності для демократії», у якому вміщено 60 різноманітних вправ, плани уроків для початкового рівня з питань демократичного громадянства та прав людини «Зростаємо у демократії», плани уроків з ОДГ/ОПЛ для старших класів «Беремо участь у демократії», посібник з проектами «Досліджуємо права дитини», «Дескриптори компетентностей для культури демократії». Ці та інші матеріали запропоновані у межах Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа».

Отже, духовна безпека і громадянське виховання взаємопов'язані та взаємодоповнюють одне одного, сприяючи стабільності, розвитку та гармонії суспільства.

Майбутній педагог-організатор повинен бути не

лише фахівцем у своїй справі, але й етичною особистістю. Інтеграція моральних принципів у виховний процес важлива для створення етичного середовища в освітньому закладі. Педагогу слід не лише навчати учнів, але й формувати вміння приймати правильні життєві рішення, керуючись внутрішніми цінностями. Розвиток моральних принципів у процесі виховання є важливою складовою духовної безпеки суспільства, оскільки моральні цінності визначають стандарти поведінки та взаємовідносин між людьми.

Формування моральних принципів у вихованні є важливим завданням для майбутніх педагогів-організаторів. Це сприяє забезпеченню сприятливого етичного клімату в закладі освіти та розвитку в учнів навичок прийняття морально обґрунтованих рішень. Інтеграція моральних принципів у виховний процес може здійснюватися через уроки моральної етики, проведення групових обговорень з теми моральних питань, розробку виховних проєктів, менторство та особистий приклад тощо.

Духовне становлення вчителя передбачає також розвиток самопізнання та гнучкості особистості. Педагог-організатор, який усвідомлює свої сильні та слабкі сторони, може ефективніше працювати над власним професійним розвитком. Гнучкість дозволяє адаптуватися до змін у сучасному освітньому середовищі та вдосконалювати свою роботу. Це можна здійснити через самоаналіз, ведення портфоліо професійного розвитку, експерименти з новими методиками, участь у навчанні і тренінгах, роботу з різними групами учнів, а також через упровадження практик, що допоможуть зосередитися на власних цінностях і духовному зростанні.

Формування духовних потреб особистості – одне з пріоритетних завдань виховання студентської молоді у Відокремленому структурному підрозділі «Сарненський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету». У навчальній програмі освітніх компонентів зі спеціалізації «Педагог-організатор» включені теми, що сприятимуть формуванню духовної безпеки здобувачів освіти та озброять їх необхідними компетентностями з метою організації відповідної роботи з учнями в закладах освіти, зокрема: «Методичні основи формування базових моральних цінностей сучасного виховання», «Особливості організації міжкультурної освіти учнів», «Особливості реалізації наскрізної лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток» у освітньому процесі», «Особливості реалізації наскрізної лінії «Здоров'я і безпека», «Підприємництво і фінансова грамотність», «Особливості національного виховання школярів різного віку», «Особливості формування громадянської відповідальності в учнів різного віку», «Інструментарій для формування культури демократії в школярів», «Застосування методики суперечливих питань в освітньому процесі». Під час занять студенти мають змогу моделювати виховні заходи відповідної тематики (наприклад, години спілкування, флешмоби, квести, концерти, літературно-музичні вітальні тощо), розв'язувати проблемні ситуації, організовувати дискусії, роботу в групах. Однією з ефективних форм є проєктна діяльність, що дозволяє детальніше

опрацювати питання, що вивчаються.

Із метою формування духовної безпеки майбутніх педагогів-організаторів у контексті забезпечення повноцінного освітнього процесу для здобувачів освіти на заняттях зі спеціалізації враховується доступність навчання, психологічний комфорт, підтримка різноманітності та соціальна підтримка, що здійснюється через взаємодію та співпрацю, емоційну підтримку, допомогу в навчанні. Майбутні педагоги-організатори повинні усвідомити, що формування в школярів духовної безпеки є їхнім важливим завданням, що досягається завдяки:

- створенню позитивного та відкритого середовища, в якому кожен учень відчує себе комфортно та безпечно. Це передбачає проведення спільних заходів, розвиток дружніх стосунків між учнями та педагогами, а також відкрите спілкування;

- веденню розмов на важливі життєві теми. Педагоги можуть організовувати групові обговорення або індивідуальні розмови з учнями щодо тем, які стосуються їхнього емоційного та духовного благополуччя, зокрема самовизначення, справедливості та моральності;

- сприянню самопізнанню та самовираженню. Педагоги можуть стимулювати учнів до вивчення власних цінностей, переконань та інтересів, а також до вираження своїх почуттів та думок. Усе це досягається через різноманітні види творчої діяльності, наприклад, літературні вечори, музичні вистави, малювання тощо;

- розвитку емпатії та соціальних навичок через спільні проєкти або діяльність, що спрямована на співпрацю, взаємодопомогу між учнями, взаємне розуміння та підтримку;

- підтримці релігійної та культурної різноманітності, знайомству з різними релігіями, культурами та традиціями, що допоможе учням розширити свій світогляд, поважати різноманітність та підтримувати толерантне ставлення один до одного.

Отже, формування духовної безпеки школярів вимагає ретельної уваги до їхніх потреб, емоцій та соціального оточення. Зважаючи на це, педагоги-організатори відіграють важливу роль у створенні такого середовища, де кожен учень може розвиватися та відчувати себе впевнено й безпечно.

Висновки. Основною складовою духовної безпеки є орієнтація на духовно-моральні цінності. Духовність визначається системою особистих цінностей, етичних принципів та внутрішнього світогляду. Для майбутнього педагога-організатора усе це в комплексі є необхідною складовою професійного становлення. Відповідно його духовність та професійне становлення – це взаємодія внутрішніх цінностей (духовність та професійні цінності) та зовнішніх впливів (навчальні програми, методичні матеріали та курси підготовки, спілкування з педагогами та наставниками).

Отже, взаємодія внутрішніх цінностей та зовнішніх факторів відіграє важливу роль у формуванні духовності та професійного становлення майбутнього педагога-організатора. Розуміння власних цінностей допомагає вчителю усвідомлювати свою роль у здійсненні особистісного розвитку учнів.

Формування духовності та патріотизму, поваги до

інших культур та традицій є запорукою забезпечення духовної безпеки особистості та загалом успішної роботи в освітньому середовищі. Майбутні педагоги-організатори повинні усвідомити, що формування духовної безпеки у школярів – важливе завдання сучасної освіти. Використання різноманітних методичних матеріалів та програм допоможе ефективно інтегрувати духовні цінності у виховний процес.

Зважаючи на зазначене вище, можна зробити висновок, що забезпечення духовної безпеки як особистості, так і країни загалом – це не лише завдання держави, але й кожного педагога в загальній системі освіти.

Перспективи подальших досліджень в означеному напрямі передбачають розробку програми навчання для майбутніх педагогів-організаторів, що міститиме матеріали, спрямовані на розвиток духовної безпеки здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Березюк, О. С. (2007). Педагогічні умови формування духовної культури молоді. *Формування духовності молодшої людини: методика, практика, досвід: матеріали Міжвузівського науково-методичного семінару* (18 грудня 2007 р.). Житомир: Вид-во ІІІ Сахневич. С. 5–10.

Бех, І. (2018). Програма «Нова українська школа у поступі до цінностей». Київ. 40 с.

Рапаєва, М. В. (2018). Духовна безпека у сучасному демократичному суспільстві: погляди Френсіса Фукуями. *Духовна безпека України: погляд суспільствознавства і богослов'я: матеріали XVII науково-практичної конференції*. Київ: ВНЗ «Національна академія управління». 152 с.

Маслова, Л. А. (2014). Механізм державного регулювання в системі забезпечення духовної безпеки суспільства: дис. канд. філос. наук / Нац. академія держ. упр. при Президентові України. 248 с.

Шевченко, Г. П. (2017). *Духовна безпека: духовна культура і духовні цінності сучасної людини. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: електронне наукове видання*. С. 361–373. URL: <http://surl.li/qrmth> (дата звернення: 02.02.2024).

Ціннісні орієнтири сучасної української школи. (2019). *Міністерство освіти і науки України: вебсайт*. URL: <http://surl.li/vxby> (дата звернення: 08.02.2024).

Національно-патріотичне виховання. Міністерство освіти і науки України: вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya> (дата звернення: 08.02.2024).

Програма національного виховання в закладах освіти Рівненщини на 2020–2025 роки. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/525> (дата звернення: 08.02.2024).

Брендер, П., Карденас, К., Абад, Х. та ін. (2016).

Всі різні – всі рівні. Збірка освітніх методів та теорій; пер. з англ. Надія Чушак. Європейський центр ім. Вергеланда. 218 с.

REFERENCES

Bereziuk, O. S. (2007). Pedagogical conditions for the formation of spiritual culture among youth. *Formuvannia dukhovnosti molodoi liudyny: metodyka, praktyka, dosvid: materialy Mizhvuzivskoho naukovo-metodychnoho seminaru* (18 hrudnia 2007 r.). Zhytomyr: Vyd-vo PP Sakhnevych. S. 5–10. [in Ukrainian].

Bekh, I. (2018). Prohrama «Nova ukrainska shkola u postupi do tsinnostei» [The «New Ukrainian School program in the approach to values»]. Kyiv. 40 s. [in Ukrainian].

Rapaieva, M. V. (2018). Dukhovna bezpeka u suchasnomu demokratychnomu suspilstvi: pohliady Frensis Fukuiamy [Spiritual security in modern democratic society: the views of Francis Fukuyama]. *Dukhovna bezpeka Ukrainy: pohliad suspilstvoznava i bohoslavia: materialy KhVII naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv: VNZ «Natsionalna akademiia upravlinnia. 152 s. [in Ukrainian].

Maslova, L. A. (2014). Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання v systemi zabezpechennia dukhovnoi bezpeky suspilstva [The mechanism of state regulation in the system of ensuring spiritual security of society]: dys. kand. filos. nauk / Nats. akademiia derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. 248 s. [in Ukrainian].

Shevchenko, H. P. (2017). Dukhovna bezpeka: dukhovna kultura i dukhovni tsinnosti suchasnoi liudyny [Spiritual security: spiritual culture and spiritual values of modern individuals]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: elektronne nauкове vydannia*. S. 361–373. URL: <http://surl.li/qrmth> (data zvernennia: 02.02.2024). [in Ukrainian].

Tsinnisni oriientyry suchasnoi ukrainskoi shkoly [Value orientations of the modern Ukrainian school]. (2019). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: vebсайт. URL: <http://surl.li/vxby> (data zvernennia: 08.02.2024). [in Ukrainian].

Natsionalno-patriotychne vykhovannia [National and patriotic education]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: vebсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya> (data zvernennia: 08.02.2024). [in Ukrainian].

Prohrama natsionalnoho vykhovannia v zakladakh osvity Rivnenshchyny na 2020–2025 roky [The program of national education in educational institutions of the Rivne region for 2020–2025]. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/525> (data zvernennia: 08.02.2024). [in Ukrainian].

Brender, P., Kardenas, K., Abad, X. et al. (2016). Vsi rizni – vsi rivni [All different – all equal]. Zbirka osvitynikh metodiv ta teorii; per. z anhli. Nadiia Chushak. Yevropeiskiy tsentr im. Verhelanda. 218 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 14.02.2024